

Vlaams Instituut voor de Zee
Flanders Marine Institute

Instituut voor Zeewetenschappelijk onderzoek

Institute for Marine Scientific Research

Prinses Elisabethlaan 69

8401 Bredene, Belgium - Tel. 0597/803715

15^e jaargang — n° 2 — februari 1962

12058

Beschouwingen rond een proef van toepassing van waarschijnlijkheidsberekening op de rentabiliteit van vissersvaartuigen gedurende een economisch minder gunstige periode

K. MICHIELSEN

Adjunct-Adviseur bij de Dienst voor de Zeevisserij te Oostende

Het is bekend dat de jaren 1957, 1958 en 1959 voor de visserij in het algemeen mogen worden beschouwd als weinig gunstig.

De kustvisserij had te kampen met zeer kleine garnalenvangsten, hoofdzakelijk tengevolge van de vrij schrale opkomst van dit schaaldier, terwijl de gunstige invloed van het toepassen der meer visnamige bokkenvisserij zich nog niet deed gevoelen. De sprotvangsten waren eveneens aan de lage kant.

De middenslagvisserij onderging de nadelige gevolgen van de sterk verminderde tongvangsten in de Duitse bocht, terwijl voor vele, vooral in het begin van de verslagperiode, de overschakeling naar de Kanaalvisserij nog moeilijkheden bood.

De grotere vaartuigen, inzonderheid de schepen van 300 tot 500 P.K. die de IJlandse wateren bevisten, boekten aanvankelijk zeer goede resultaten, doch ondergingen na september 1958 sterk de gevolgen van de uitbreiding der voorbehouden visserijzone rond IJsland.

De haringvangsten waren zo geslonken dat deze visserij voor de economie van het bedrijf bijna zonder belang werd.

Tenslotte kwam de minimumprijsregeling, die een verbetering van de afzetprijzen beoogt, pas op het einde der verslagperiode in voege, en kon ook een eventuele gunstige invloed van het tot stand komen der Euromarkt zich pas rond deze periode doen gevoelen.

Het kan dus wel interessant zijn na te gaan hoe het productie-apparaat op gebied van rentabiliteit in deze omstandigheden gereageerd heeft.

BASISGEGEVENS EN METHODES

De berekeningen zijn gebaseerd op de uittreksels uit de boekhoudingen, door de reders ingediend ingevolge het koninklijk besluit van 1 maart 1958.

Opgegeven besommingen en vaste kosten werden integraal overgenomen.

De procentuele kosten (waartussen vooral de lonen der bemanning, die op alle beschouwde schepen berekend worden als een percentage op de bruto besomming) werden forfaitair berekend volgens een dalende schaal, naargelang de grootte van het schip.

Deze werkwijze moest gebruikt worden daar de in de boekhoudingen opgegeven sommen niet zonder meer worden overgenomen. Inderdaad, op vele vaartuigen, vooral de kleinere, vaart de eigenaar zelf mede en wordt zijn loon veelal niet in de boekhouding opgenomen tussen de kosten.

De schaal gaat van 47,15 % op de brutobesomming voor de kleinste scheepjes tot 33,33 % voor de grootste.

Ze is gebaseerd op de opgaven van die schepen waarop de eigenaar niet medevaart, en op de in de monsterrollen vastgelegde betalingsvoorwaarden.

Geen rekening werd gehouden met financiële lasten die op het schip drukken.

Het verschil tussen de opgegeven besomming enerzijds, en de vaste - plus procentuele kosten anderzijds, vormt het bruto exploitatieoverschot.

Deze bruto exploitatieoverschotten vormen dan de basis voor de kansberekening.

Het aantal observaties waarop deze studie gebaseerd is bedraagt 832.

Het productieapparaat werd ingedeeld, ten eerste volgens de bewerkte visgronden, en ten tweede volgens de grootte van het schip uitgedrukt in bruto ton.

Als visgebieden werden genomen :

1° De Kustvisserij

Als kustvisserij wordt beschouwd de visserij met kleine scheepjes, nabij de belgische kust, op garnalen, sprout en bodemvis.

De vaartuigen meten van 5 tot 30 B.T. en zijn uitgerust met motoren van 30 tot 90 P.K., met enkele uitzonderingen van 100/110 P.K.

De reizen zijn zeer kort, over het algemeen min dan 12 uur. De schepen die langere reizen ondernemen (van enkele dagen) werden niet in aanmerking genomen.

2° De visserij in de nabijgelegen wateren

Door nabijgelegen wateren wordt verstaan, de visplaatsen in de Duitse Bocht, de zuidelijke Noordzee tussen het Zuid-Oostkust van Engeland en de kust van Nederland en België, het Engelse Kanaal en de monding

van het Bristol Kanaal en de Ierse Zee. In visserijkringen heten deze visgronden de Witte Bank, de Kreeftenput, de Oost, de West en het Kanaal.

Er wordt gevestigd op fijne vis (tong, tarbot), platvis, rog, kleinere rondvis en kreeftjes. In het najaar wordt op haring gevestigd in de monding van het Kanaal en nabij de Belgische kust, althans voor zover de haringsscholen dicht genoeg zijn om een renderende exploitatie toe te laten.

De schepen meten van 30 tot 120 B.T. en zijn uitgerust met motoren van 120 tot 300 P.K., bij uitzondering iets meer dan 300 P.K.

3° De visserij in de middel-verre wateren

De visgronden liggen in de Noordzee en de Ierse zee, benoorden en beneden de onder 2de vernoemde wateren, evenals rond de Schotse kusten.

Er wordt hoofdzakelijk gevestigd op rondvis, en voor zover deze vissoort aanwezig is, op haring in de Noordzee en de Ierse zee. Ook aan de haringvisserij in het Kanaal en nabij de Belgische kust wordt deelgenomen indien het de moeite loont.

De schepen meten van 115 tot 132 B.T. en hebben motoren van 240 tot 360 P.K. aan boord.

4° De visserij in de verder gelegen wateren

Het gaat hier hoofdzakelijk om de visserij op de zuidkust van IJsland. Sedert de West-Europese grote trawlers meer en meer verder gelegen visgronden opzoeken mag men voor IJsland niet meer spreken van de « verre visserij » zoals dit vroeger gebruikelijk was.

Gevestigd wordt op rondvis, vooral kabeljauw, schelvis en koolvis. Tijdens de verslagperiode was de visserij op kreeftjes op de IJslandse gronden nog niet zo ontwikkeld als nu.

Deze schepen namen niet meer, of slechts nog sporadisch, deel aan de haringvisserij.

Ze meten van 130 tot 192 B.T. en zijn uitgerust met motoren van 300 tot 500 P.K.

In dit verslag wordt geen rekening gehouden met de resultaten van de grote stoom- en motortrawlers daar deze schepen te weinig talrijk zijn.

Voor ieder dezer visgebieden, en — daar waar het aantal gegevens dit toeliet, — binnen deze gebieden voor iedere tonnagegroep, werd dan de kans berekend om een winstgevende exploitatie te voeren in de omstandigheden die de verslagperiode kenmerkten.

Uitgegaan werd van de hypothese dat het betreffende universum normaal verdeeld is, wat betekent dat de kansen rond het gemiddelde verspreid liggen volgens de zogenaamde curve van Gauss.

De gegrondheid van deze hypothese werd nagegaan voor de visgebieden aan de hand van histogram en probitdiagram.

Voor de brutotongroepen binnen deze visgebieden werd volstaan met een probitdiagram.

Deze gegevens zijn weergegeven op het einde van deze studie, uitgezonderd de probitdiagrammen, die wegens plaatsgebrek niet konden opgenomen worden.

De chi-kwadraat proef werd niet toegepast omdat slechts in twee van de 17 gevallen het staal talrijk genoeg was om deze proef te doen.

Uit bedoelde testen kan besloten worden dat de hypothese zeker aanvaardbaar is voor de visgebieden waarover een groot aantal gegevens beschikbaar was, met name de visserij op de kust en in de nabijgelegen wateren.

Voor de andere visgebieden en de brutogroepen komt de toepasselijkheid van hypothese niet steeds zo duidelijk naar voren, hoewel het verloop der histogrammen en probitdiagrammen toch het vermoeden staft dat een meer uitgebreid aantal gegevens in de richting van de hypothese zou wijzen.

In afwachting dat verdere studies op de boekhoudingen, die tijdens de volgende jaren binnenkomen, dit vermoeden zullen bevestigen of ontzenuwen, worden alle berekeningen gebaseerd op genoemde hypothese.

Volgende criteria van winstgevendheid werden genomen :

- 1) de kans op bruto-overschot op het einde van het jaar ;
- 2) de kans op voldoende overschot om regelmatige afschrijvingen van het geïnvesteerde kapitaal in 20 jaar toe te laten ;
- 3) de kans op voldoende overschot om de annuïteiten te betalen van een bouwkrediet, dekkende 70 % der nieuwbouwkosten, tegen een interest van 3,5 %, terug te betalen in 15 jaar ;
- 4) idem, indien het krediet terug te betalen is in 10 jaar.

RESULTATEN DER BEREKENINGEN

Onderstaande tabellen geven onderscheidelijk voor ieder der visgebieden en, — voor de twee eerste — per brutotongroep, de geschatte nieuwbouwwaarde, het berekende gemiddelde bruto-overschot met standaardafwijking, de berekende kans op bruto-overschot en op voldoende overschot voor het regelmatig afschrijven van het geïnvesteerde kapitaal en het terugbetalen van het ontleende kapitaal.

Een duidelijker, en meer tot de verbeelding sprekend overzicht wordt bekomen door onderstaande grafieken, waarin de berekende kansen gesteld worden tegenover de grootte van het schip. De aangegeven trendlijnen geven de regressievergelijking weer, berekend volgens de methode der kleinste kwadraten.

Kustvisserij 1957 - 1958 - 1959

Klasse	Geschatte nieuwbouw waarde	Gemiddeld overschot	Standaard afwijking	Kans op overschot (op 100)	Kans op afschrijving (op 100)	Kans op aflossing annuïteit	
						15 j.	10 j.
— 10 BT.	500.000	15.847	21.210	77,3	33,4	24,6	10,8
10/15 BT.	700.000	16.835	35.600	68,2	30,4	23,6	11,9
15/20 BT.	900.000	18.826	43.580	66,6	26,7	20,6	9,5
20/25 BT.	1.125.000	4.626	42.080	54,2	10,9	6,6	1,6
25/30 BT.	1.375.000	6.416	49.620	55,2	10,4	6,1	1,4
Alle	1.000.000	12.421	42.190	61,4	18,8	12,5	4,5

Visserij op de nabijgelegen gronden

30/40 BT.	1.750.000	94.099	115.900	79,2	52,2	45,6	32,2
40/50 BT.	2.250.000	90.444	116.500	78,2	42,6	34,4	19,8
50/60 BT.	2.750.000	97.546	130.500	77,2	37,8	29,8	15,2
60/70 BT.	3.250.000	25.547	135.700	57,4	16,0	10,2	3,4
70/80 BT.	3.750.000	78.936	165.100	68,2	26,4	18,5	7,7
80/90 BT.	4.250.000	12.772	164.100	53,2	11,1	6,7	1,8
90/100BT.	4.750.000	44.213	175.000	59,8	13,7	8,1	2,2
+ 100BT.	5.250.000	15.131	157.000	54,0	5,7	2,7	0,3
Alle	3.300.000	63.235	148.406	66,6	24,6	17,7	7,4

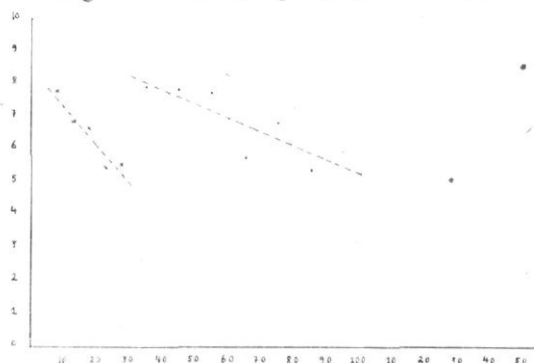
Visserij in de middel-verre wateren

Alle	6.375.000	4.352	225.893	50,8	8,2	4,5	0,9
------	-----------	-------	---------	------	-----	-----	-----

Visserij in de verder gelegen gebieden

Alle	7.500.000	348.379	324.084	85,8	46,8	37,2	19,2
------	-----------	---------	---------	------	------	------	------

Fig. 1. — *Kans op bruto-overschot*

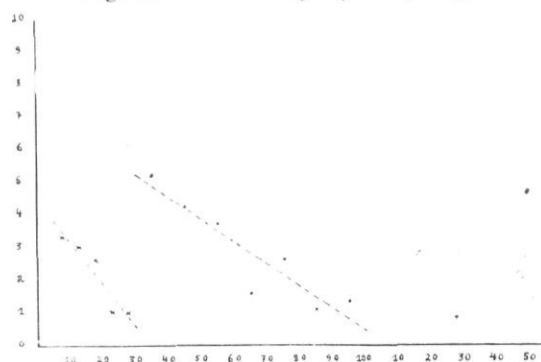

X : Kustvisserij
 + : Visserij in de middelverre gebieden
 y : Kans op 100
 . : Visserij op de nabijgelegen gronden
 o : Visserij op de verder gelegen gronden
 x : B.T. Klassen

Kustvisserij : regressie : $y = -1,16 x + 84,30$

Visserij op de middelverre gronden : regressie :
 $y = -0,42 x + 94,90$

Fig. 2. — *Kans op afschrijving*

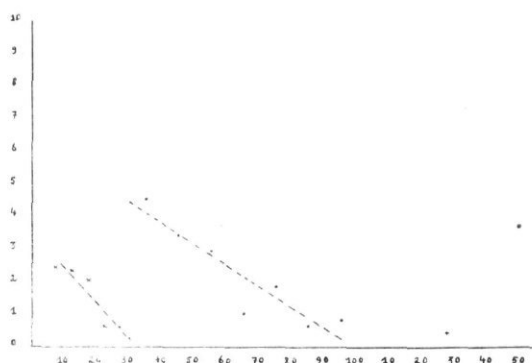

X : Kustvisserij
 + : Visserij in de middelverre gebieden
 y : Kans op 100
 . : Visserij op de nabijgelegen gronden
 o : Visserij op de verder gelegen gronden
 x : B.T. Klassen

Kustvisserij : regressie : $y = -1,31 x + 45,28$

Visserij op de middelverre gronden : regressie :
 $y = -0,68 x + 72,74$

Fig. 3. — Kans op terugbetaling annuïteit in 15 jaar

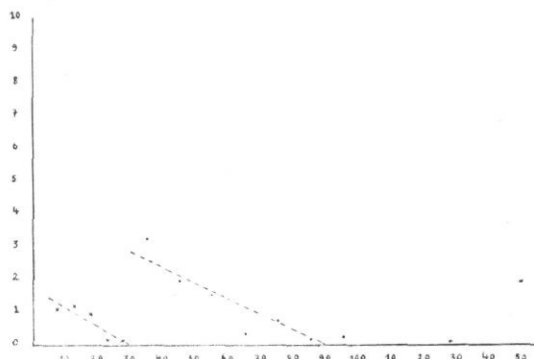

X : Kustvisserij
 + : Visserij in de middelverre gebieden
 y : Kans op 100
 . : Visserij op de nabijgelegen gronden
 o : Visserij op de verder gelegen gronden
 x : B.T. Klassen

Kustvisserij : regressie : $y = -1,08 x + 35,20$.

Visserij op de middelverre gronden : regressie :
 $y = -0,64 x + 63,5$.

Fig. 4. — Kans op terugbetaling annuïteit in 10 jaar

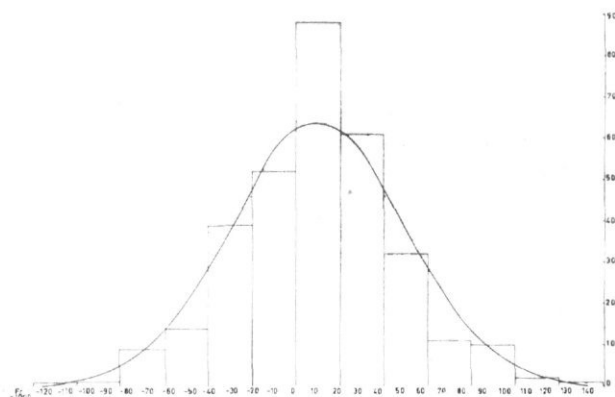

X : Kustvisserij
 + : Visserij in de middelverre gebieden
 y : Kans op 100
 . : Visserij op de nabijgelegen gronden
 o : Visserij op de verder gelegen gronden
 x : B.T. Klassen

Kustvisserij : regressie : $y = -0,59 x + 17,38$

Visserij op de middelverre gronden : regressie :
 $y = -0,48 x + 42,95$

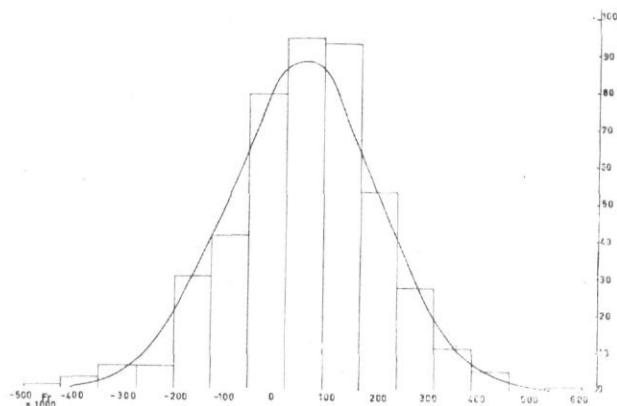
Fig. 5. — Kustvisserij - 1957, 1958, 1959 - 0 tot 30 B.T.

Histogram tonende de spreiding van de bruto-overschotklassen :

Gemiddeld bruto-overschot	:	12.421
Standaardafwijking	:	42.190
Aantal observaties	:	324

Fig. 6. — Visserij in de nabijgelegen wateren - 1957, 1958, 1959
30 tot ± 100 B.T.

Histogram tonende de spreiding van de bruto-overschotklassen :

Gemiddeld bruto-overschot	:	63.235
Standaardafwijking	:	148.400
Aantal observaties	:	448

Fig. 7. — *Visserij in de middelverre wateren - 1957, 1958, 1959*
Histogram tonende de spreiding van de bruto-overschotklassen :

Gemiddeld bruto-overschot	:	4.532
Standaardafwijking	:	225.893
Aantal observaties	:	25

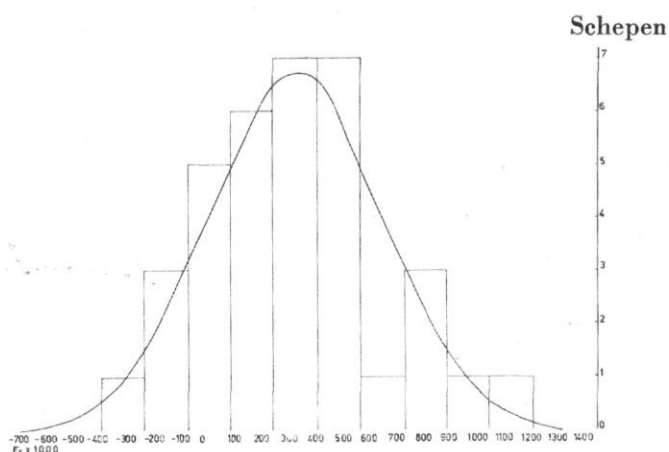
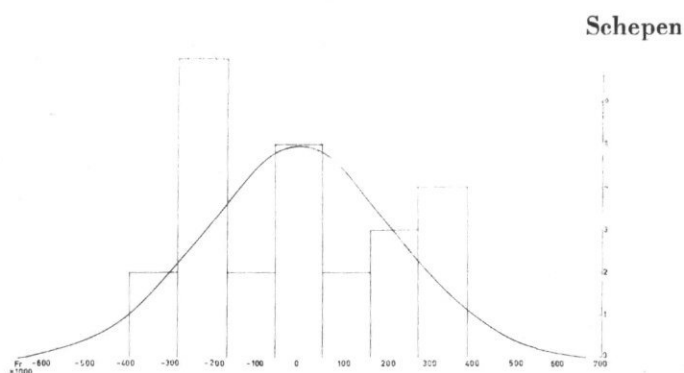

Fig. 8. — *Visserij in de verder gelegen gebieden - 1957, 1958, 1959*

Histogram tonende de spreiding van de bruto-overschotklassen :

Gemiddeld bruto-overschot	:	348.379
Standaardafwijking	:	324.084
Aantal observaties	:	35

SAMENVATTING EN COMMENTAAR

1° Kustvisserij

Niettegenstaande de beschouwde periode voor de kustvisserij wel heel slecht was, waren de kansen op bruto-overschot nog behoorlijk groot. Het overschot waarop de kansberekening betrekking heeft, is echter zo klein dat het enkel kan beschouwd worden als een kleine bijverdienste voor de schipper-eigenaar.

Inderdaad, in vele gevallen volstaat het niet om het scheepje af te schrijven, en de kansen op een regelmatige en gemakkelijke terugbetaling van nieuwbouwkredieten zijn wel zeer gering.

Dit legt uit waarom deze kleinste tak van het bedrijf kan blijven bestaan, en zelfs een zeer taai leven heeft, maar waarom er geen animo voor nieuwbouw bestaat. De vloot veroudert en vermindert langzaam in aantal.

Opvallend is ook de regelmatige daling van de rentabiliteit vanaf de kleinste scheepjes tot de grootste. Dit is in absolute tegenspraak tot de algemene opvattingen die in de visserij heersen waar iedereen ervan overtuigd is dat de kleine scheepjes geen toekomst meer bieden, en moeten verdwijnen, terwijl enkel de grootste er nog in zullen slagen het hoofd boven water te houden.

Als uitleg kan het volgende vooropgesteld : de vange capaciteit stijgt niet rechtstreeks evenredig met de grootte van het schip. De kosten daarentegen vertonen een sterkere neiging in deze richting. Hierdoor is de kans op overschot op het einde van het jaar bij de kleinere scheepjes zeer groot, terwijl ze voor de grotere eerder gering is. Nochtans zijn de geldinkomsten voor deze kleine scheepjes eerder klein, niet alleen wegens de kleinere vangsten, maar ook wegens het geringer aantal zeedagen per jaar, daar bij slechter weer de bemanningen der kleine vaartuigjes eerder geneigd zullen zijn in de haven te blijven dan deze van de grotere.

Dit geldt niet alleen voor de eigenaar, maar ook, en vooral voor de bemanning, dus a fortiori voor de meevarende eigenaar.

Indien de kans op overschot op de grotere schepen dus kleiner is dan is er toch meer kans om op het einde van het jaar een belangrijk overschot te boeken (vergelijk de verhouding standaardafwijking/gemiddelde overschot bij de grotere en de kleinere scheepjes).

Het loon van het bemanningslid, en dus ook van de meevarende eigenaar, is in de regel op deze grotere schepen ook belangrijker.

Hydrologische, biologische en technische veranderingen kunnen ook in de kustvisserij de toestand snel en grondig wijzigen.

Zo bijvoorbeeld kan steeds een talrijker en dichter opkomen van de garnalenstapel verwacht worden. Dit verhoogt onmiddellijk niet alleen de kans op overschot, maar ook, en voornamelijk, de omvang van dat overschot.

Verbeteringen in de vangtechniek zijn ook van aard de toestand te wijzigen. De toepassing van de zogenaamde bokkenvisserij heeft niet alleen de inkomsten der vissers verhoogd, maar ook de toestand van de grotere schepen relatief verbeterd. Blijkbaar komen inderdaad vooral de grotere vaartuigen in aanmerking voor deze visserij, die, althans voor het tuig dat gewoonlijk gebruikt wordt, een betere vermogens- en stabiliteitsreserve schijnen te bieden.

Ook een weder opkomen van de sprotconcentraties op onze kust kan de algemene toestand van het bedrijf en de relatieve positie van de grotere scheepjes in het bijzonder verbeteren.

Hier dient ook opgemerkt, in verband met het relatief slechte rendement der grotere vaartuigen, dat dit fenomeen niet gelijkmatig voorkomt in alle havens. Zo is het opvallend dat op de Oostkust (Zeebrugge) de toestand bijna omgekeerd is, en dat de grotere schepen daar zeker een veel beter rendement tonen dan bv. te Oostende. De exploitatie dezer schepen geschiedt er ook veel intensiever.

Tenslotte moet er nog op gewezen worden dat de economische toestand van de kustvisserij in feite beter is dan hij volgens de opgegeven cijfers schijnt te zijn.

Inderdaad, het is bekend dat deze kleine scheepjes niet steeds hun gehele vangst afzetten in de mijn. De hoeveelheden vis, die samen met de garnalen gevangen worden, zijn veelal te klein om overgebracht te worden naar de vismijn, en worden dan onder de hand verkocht. De vissers kunnen niet steeds van de opbrengsten van deze verkoop nota houden. Velen geven dan een forfaitaire som op. Enkel en geven alleen de besomming in de officiële afslag op.

In feite moeten de besommingen, en dus ook de gemiddelde winst en de kans op overschot, iets hoger geschat worden dan wat voorkomt op voorgaande tabellen en grafieken, en dit vooral voor de grotere vaartuigen.

B e s l u i t :

Voorgaande cijfers en beschouwingen wijzen er op dat de kustvisserij leefbaar is. Er is vis, garnaal en sprot te vangen op de kust. De kwaliteit is doorgaans uitstekend. Daarenboven bestaat voor de eerste twee producten op de Belgische en west-europese markt een langzaam stijgende vraag. De vraag is vooral sterk in de kuststreek zelf. De moeilijkheid ligt vooral in de sterke schommelingen in de productiviteit van deze visgrond. Hierdoor is het ook waarschijnlijk dat men met kustvisserij nooit rijk zal worden. Toch biedt deze tak van het bedrijf, in het algemeen, een betrekkelijke goede bestaanszekerheid, terwijl het werk rustiger en minder hard is dan in de andere takken van de visserij.

Het zou een groot voordeel zijn moest men een scheepstype kunnen ontwerpen dat de gunstige verhouding tussen investerings- en exploitatiekosten enerzijds en opbrengstcapaciteit anderzijds van de kleinere scheepjes zou combineren met de mogelijkheid tot meer intensieve visserij van de grotere vaartuigen.

In dit geval zou vernieuwing van de vloot gerechtvaardigd en mogelijk worden.

2° De visserij op de nabijgelegen gronden

Niettegenstaande de verslagperiode voor deze tak van het bedrijf geen tijd van hoogconjunctuur was, stond de exploitatie van deze scheepjes er toch heel wat beter voor dan deze van de kustvloot.

Opvallend is hier weer de sterke daling van de rentabiliteit naarmate het scheepstype groter wordt.

Tot 60 B.T. zijn de kansen op bruto exploitatieoverschot zeer goed, en de kansen op voldoende overschot om het geïnvesteerde kapitaal af te schrijven of een lening af te korten, nog aanvaardbaar.

Boven 60 B.T. vallen vooral laatstgenoemde kansen wel erg laag, hoewel de kansen op een sluitende exploitatie nog behoorlijk zijn.

Wij krijgen dus een algemeen beeld dat in zekere zin nog wel vergelijkbaar is met dit van de kustvisserij, doch dat hiervan grondig verschilt doordat de gemiddelde winst der kleine scheepjes op een betrekkelijk hoog niveau ligt.

Niet alleen bieden deze scheepjes dus een zeer aanvaardbare bestaanszekerheid, maar daarenboven geven ze aan reder en bemanning zelfs in minder goede tijden nog een behoorlijk inkomen.

Het nadeel van de grotere vaartuigen ligt niet alleen in de minder gunstige verhouding tussen opbrengstcapaciteit en lopende kosten, maar vooral in de hoogoplopende kapitaalsinvestering die nodig is bij de bouw ervan.

Nochtans kunnen ook in deze categorieën belangrijke winsten voorkomen ; getuige hiervan de tamelijk grote standaardafwijking.

Ook in de nabijgelegen visgronden kunnen wijzigingen voorkomen die vooral de verhouding tussen de rentabiliteit van grotere en kleinere vaartuigen onderling kunnen beïnvloeden. Zo is het gebleken dat vanaf 1960 de grotere schepen heel wat beter gingen varen. Ook de kleinere deden het beter, maar de ommekeer ten goede was sterker merkbaar bij de schepen van 200, 240 en 300 P.K., en van meer dan 60 B.T.

Als oorzaken van dit verschijnsel worden aangehaald, het tot standkomen van een minimumprijsregeling voor de vis, het intensiever in exploitatie nemen van visgronden ten zuiden en zuid-westen van de Dogger bank, en betere tongenvangsten in de Duitse Bocht.

Moesten opnieuw sterkere haringconcentraties voorkomen, dan zou deze verbetering waarschijnlijk nog belangrijker zijn.

B e s l u i t :

De visserij in de nabijgelegen wateren is ongetwijfeld een zeer aantrekkelijke tak van het bedrijf.

De productie is van zeer goede kwaliteit en bestaat grotendeels uit fijne soorten, waarvoor de vraag in België en in de E.E.G. een stijgende tendentie vertoont.

Ze gebeurt onder voorwaarden die concurrentie met de buitenlandse productie zeer goed toelaat, vooral wanneer gebruik gemaakt wordt van kleinere vaartuigen.

Er weze hier opgemerkt dat in zekere mate een onderscheid bestaat tussen de bewerkte visgronden, binnen het beschouwde gebied, naargelang de grootte van het schip : de meest nabijgelegen gronden (de West en de Oost) worden in hoofdzaak door de kleinere scheepjes bezocht, terwijl de verder gelegen gronden (Duitse Bocht, Kreeftenput, Kanaal) meer het domein vormen voor de grotere.

Uit al het voorgaande kan afgeleid worden dat de exploitatie van de kleinere schepen in dit visgebied een grote rentabiliteitszekerheid vertoont, terwijl deze van de grotere vaartuigen een meer speculatief karakter draagt. Er zijn grotere winsten mogelijk, maar er komen ook grotere verliezen voor. Daarenboven schijnen de grotere schepen ook meer conjunctuurgevoelig te zijn, althans indien men de algemene economische toestand van het bedrijf beschouwt als een conjunctuur verschijnsel, wat er ook de oorzaak van weze.

Dit legt uit waarom het aantal reders die tengevolge van de laagconjunctuur in het bedrijf in financiële moeilijkheden kwamen, belangrijk groter was tussen de eigenaars van grotere vaartuigen dan tussen deze van kleinere.

3° De visserij in de middel-verre wateren

Deze tak van het bedrijf heeft het meest geleden onder de moeilijkheden tijdens de verslagperiode.

Afgezien van enkele gunstige uitzonderingen, waren de schepen die aangewezen waren op de visserij in deze gebieden niet renderend. Voor enkele ervan waren deze drie jaren zelfs een ononderbroken periode van verliezen.

De kansen op exploitatieoverschot, en voldoende overschot voor het dekken der afschrijvingskosten en financiële lasten, blijken in tijden zoals de verslagperiode, zeer laag te zijn.

Gezien het geringe aantal schepen kon geen indeling in brutotonnemaatsgroepen gedaan worden.

Daar de vaartuigen niet zozeer van elkaar verschillen, noch door hun grootte noch door het ingebouwde vermogen, zou een dergelijke vergelijking toch weinig belang hebben. De invloed van de bekwaamheid van schipper, bemanning en reder is hier zeker van meer gewicht.

De grote vraag is natuurlijk welke toekomst deze visserij nog biedt.

Twee factoren kunnen de toestand verbeteren : ten eerste het hernemen van een winstgevende haringvisserij, en ten tweede het vinden van de oorzaken die de visserij op bodemvis in deze gebieden en voor deze schepen zo weinig renderend maken. Dit laatste komt in feite hoofdzakelijk neer op het nader bestuderen der visgronden en eventueel het vinden van nieuwe en beter renderende gronden die binnen het economisch verantwoord vaarbereik der schepen liggen.

B e s l u i t :

Indien door een van beide hiervoren genoemde of door andere maatregelen de toestand niet grondig gewijzigd wordt, kunnen voor deze schepen wel betere jaren komen, maar schijnt de kans op renderende exploitatie, op lange termijn, steeds aan de lange kant te zullen blijven.

4° De visserij op de verder gelegen gebieden

Zoals reeds eerder gezegd, wordt hier alleen rekening gehouden met de exploitatie van deze verder gelegen gebieden — met name de visgronden op de zuidkust van IJsland — door de kleinere motorvaartuigen. Inderdaad deze gronden vormen het visgebied voor drie soorten schepen :

- 1) de kleinere motorvaartuigen : dit zijn over het algemeen schepen die te vergelijken zijn met deze die de hiervoor behandelde visgronden bewerken. De meesten meten tussen de 130 en 200 B.T. en hebben een motor van 300 tot 500 P.K. Enkele grotere schepen kunnen ook bij deze categorie gerekend worden.
- 2) de stoomtrawlers : hun aantal wordt voortdurend kleiner. Het zijn betrekkelijk grote vaartuigen (meer dan 500 B.T.).
- 3) de grote motortrawlers. Dit zijn ongeveer even grote schepen, doch uitgerust met dieselmotoren in plaats van stoommachines.

Om hoger aangehaalde redenen worden in deze studie de laatste twee categorieën niet behandeld.

De exploitatie van de kleinere motorvaartuigen op de IJslandse gronden vertoont een zeer gunstig beeld. In feite vormde dit soort schepen tijdens de verslagperiode het best renderende gedeelte van de vloot.

Met het oog op de toekomstige ontwikkeling van de visserij schijnt dit beeld echter te optimistisch te zijn.

Inderdaad onderging, zoals algemeen bekend, de toestand een grondige wijziging in september 1958 door het besluit van IJsland om het zeegebied, waarop het zekere soevereine rechten doet gelden, uit te breiden. De krachtige protesten van andere landen hebben hieraan niets kunnen veranderen, zodat we, economisch gezien, deze toestand als « voorlopig definitief » moeten beschouwen.

De maatregel heeft een zeer vergaande invloed gehad op de rentabiliteit der beschouwde categorie schepen : daar waar het gemiddelde overschot, in 1957 en in 1958, 400.000 F overtrof, viel het in 1959 op slechts even boven 100.000 F.

Dit betekent dat, daar waar in 1957 en 1958 de kans om voldoende overschot te boeken voor het verrichten van afschrijvingen of het afkorten van ontleende kapitalen, vrij groot was, deze kans in 1959 helemaal aan de lage kant kwam te liggen.

B e s l u i t :

In feite moet dit commentaar, niettegenstaande de zeer gunstige becijferde gegevens, eindigen op een eerder pessimistische noot.

Ondertussen is de toestand weer wat beter geworden, dit tengevolge van ten eerste, het feit dat de schippers zich aangepast hebben aan de nieuwe omstandigheden waaronder ze hun bedrijf moeten uitoefenen, en ten tweede, de algemene verbetering die in de visserij is ingetreden.

Hoe de verdere toekomst van deze schepen er zal uitzien zal afhangen van de verdere evolutie van de omstandigheden.

Hier kan vooral gewezen op de twee belangrijke punten: ten eerste, hoe zal de internationale politiek op gebied van soevereine rechten op de kustwateren evolueren, en ten tweede, in welke richting zal de visserij-techniek zich ontwikkelen.

Voor wat betreft dit laatste punt kan inzonderheid gewezen worden op de inspanningen die de laatste jaren gedaan worden om te komen tot een nieuwe opvatting van de verre visserij, en een grondige kwaliteitsverbetering van het afgeleverde product, zij het door het aanwenden van fabriektrawlers of van fabriekmoederschepen begeleid door een flotille vangschepen.

Indien één van deze factoren, of alle, evolueren in een zin die gunstig is voor deze kleine diepzeeschepen, dan kan de toestand weer zeer gunstig worden.

Zoniet bestaat er veel kans dat ze in dezelfde moeilijkheden geraken waarin nu de vorige categorie zich bevindt.

ALGEMEEN BESLUIT

Statistieken en statistische studies hebben niet tot doel de toekomst te voorspellen.

In de zeevisserij moet men steeds rekening houden met snelle, grondige en dikwijls geheel onverwacht optredende wijzigingen.

Ook hier is het woord van Herakleitos toepasselijk: « Het is nooit mogelijk tweemaal in dezelfde rivier te stappen ».

Een toestand die geheel gelijk zou zijn aan deze die heerste tijdens de verslagperiode zal nooit meer voorkomen.

Toch kan het van groot belang zijn voor de bedrijfsmiddelen de lessen van het verleden ter harte te nemen.

Twee lessen springen wel in het oog, met name het belang van het visgebied (mede in verband tot de daar levende soorten, de vang- en bewaringstechniek, en de op de markt bestaande vraag) en het belang van de kapitaalsinvestering.

Wat betreft de visgebieden laat het zich aanzien dat de nabijgelegen visgronden een grote zekerheid voor de toekomst bieden, althans indien de internationale beschermingsmaatregelen uitputting ervan voorkomen, en geen uitbreiding van voorbehouden visserijzones in dit gebied tot stand komt.

De verder gelegen gronden moeten aanleiding geven tot een zekere omzichtigheid.

Wat betreft het probleem der investeringen leggen de resultaten dezer studie sterk de nadruk op het belang ervan, en vooral op het gevaar van overkapitalisatie.

Hierdoor wordt bedoeld het gevaar dat te grote en te kostbare schepen ingezet worden op een visserij die niet in alle omstandigheden genoeg kan opbrengen om de kapitaalsinvestering renderend te maken.

Hoewel de bekomen cijfers, bij een eerste en oppervlakkige lezing, de indruk nalaten dat het visserijbedrijf geen aantrekkelijke kans op renderende exploitatie biedt, leidt een nadere studie ervan tot de conclusie dat, indien het probleem van de keuze van het te bewerken visgebied en van de belangrijkheid der kapitaalsinvestering juist opgelost wordt, de kans op een behoorlijke winst in de gegeven omstandigheden nog vrij gunstig uitvalt. Of een bepaalde individuele exploitatie in dit geval dan inderdaad winstgevend zal zijn, hangt in grote mate af van de bedrijfskennis zowel van de reder als van de schipper en de bemanning die het vaartuig voeren.

Daarenboven moet men er rekening mede houden dat de verslagperiode voor de gehele vloot, uitzondering gemaakt voor de schepen die de verder gelegen gronden bevisten, moet beschouwd worden als economisch ongunstig. Normaliter moet dan ook verwacht worden, dat in de loop van een volledige exploitatiecyclus betere jaren voorkomen, die deze kansen op lange termijn gunstig kunnen beïnvloeden.